

ДОКЛАД

ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР СОЛВИТ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМИ В ОБЛАСТТА НА ВЪТРЕШНИЯ ПАЗАР НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА 2012 Г.

1. Въведение

1.1. За СОЛВИТ

СОЛВИТ (SOLVIT) е неформален механизъм, създаден през 2002 г. от Европейската комисия и държавите-членки на ЕС за предоставяне на решения на конкретни презгранични проблеми, възникнали пред гражданите и фирмите в резултат на неправилното прилагане на правилата на вътрешния пазар от държавната администрация. Във всяка държава-членка на ЕС, както и в страните от Европейското икономическо пространство (Норвегия, Исландия и Лихтенщайн) има установен по един СОЛВИТ център в рамките на изпълнителната власт. Центровете си сътрудничат помежду си посредством електронна база данни, като задачата им е да намерят конкретно разрешение на даден проблем в срок до 10 седмици.

1.2. Национален СОЛВИТ център в България

Съгласно Устройствения правилник на Министерския съвет и неговата администрация *дирекция “Координация по въпросите на Европейския съюз” е национален СОЛВИТ център в рамките на европейската мрежа за разрешаване на спорове с презграничен елемент.* Служители от дирекцията съвместяват работата си като експерти в областта на координацията по въпросите на ЕС със задълженията си като част от мрежата СОЛВИТ. Работата по всеки отделен случай е свързана с обработка на получената жалба, анализ на действащото българско и европейско законодателство, предприемане на конкретни действия по разрешаване на случая, поддържане на контакт с жалбоподателя и популяризиране на дейността на мрежата в България. Центърът функционира от присъединяването на страната ни към Европейския съюз на 1 януари 2007 г.

1.3. Задача на доклада

Целта на настоящия доклад е да представи работата и развитието на българския СОЛВИТ център през 2012 г., като направи съпоставка с изминали периоди. Ще бъдат представени и планираните дейности на центъра за 2013 г. и ще бъдат очертани основните цели на дейностите по популяризиране на работата и подобряване на вътрешната координация.

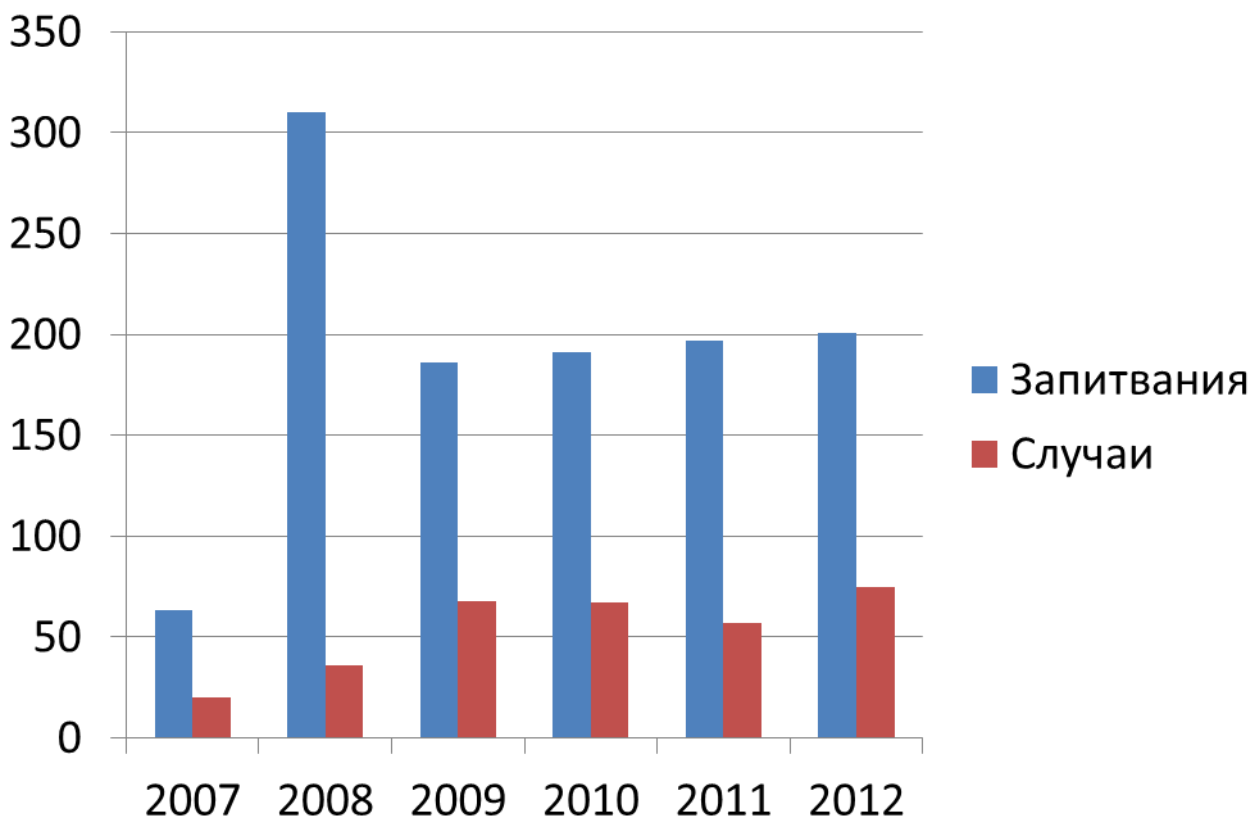
2. Информация относно постъпилите запитвания

За целия период на съществуването си от датата на членството на Република България в Европейския съюз до 17 декември 2012 г. българският СОЛВИТ център е получил **общо 1148 запитвания** от граждани и фирми и е участвал в разрешаването на **323 случая**, които са отговорили на критериите за допустимост на СОЛВИТ. Основни критерии за допустимост са проблемът да е с презграничен характер, да е възникнал от неправилно прилагане на правото на ЕС в областта на вътрешния пазар от страна на администрацията на държава-членка на национално, регионално или местно ниво и във връзка с него да не е сезирана съдебна инстанция.

В периода 1 януари – 17 декември 2012 г. в националния СОЛВИТ център са постъпили **201 запитвания** от граждани и представители на българския бизнес. Седемдесет и пет (**75**) жалби са отговорили на критериите за допустимост на СОЛВИТ случаи и са били приети за разрешаване, което е **нарастване с 31.5 % спрямо същия период за 2011 г.** (57 жалби). Освен работата по СОЛВИТ случаите, по всяко от запитванията, които попадат извън мандата на

мрежата СОЛВИТ, е била предоставена информация или съвет във връзка с пълноправното членство на Република България в Европейския съюз.

Прегледът на регистрираните запитвания за шестгодишния период на съществуване на българския СОЛВИТ център показва тенденция към относителна устойчивост на **общия брой на запитванията за сметка на плавно увеличаване на броя на регистрирани реални СОЛВИТ случаи** (Графика 1). Данните могат да се обяснят с по-конкретните и целенасочени информационни кампании и по-добрата информираност на българските граждани за правата им в областта на вътрешния пазар на Европейския съюз през шестата година от членството на страната.

Графика 1. Съотношение между постъпили запитвания и реални случаи в българския СОЛВИТ център за периода 2007 – 2012 г.

Като извънсъдебен способ за разрешаване на конкретни презгранични проблеми, СОЛВИТ е и **механизъм за навременно предотвратяване на евентуални процедури по неизпълнение на задълженията на Република България като държава-членка на Европейския съюз** (чл. 258 от Договора за функционирането на ЕС).

Всеки СОЛВИТ случай носи информация за област от националното законодателство, в която България или друга държава-членка не е въвела напълно или не прилага правилно правото на Европейския съюз. През 2012 г. най-много запитвания в българския СОЛВИТ център са били регистрирани в областите: *права в областта на социалната сигурност* (45 %), *разрешения за пребиваване* (10 %) и *права в областта на заетостта* (6%), т.е., това са областите, пряко свързани с по-голямата мобилност на гражданите в рамките на вътрешния пазар на ЕС. За посочения период съотношението между получените запитвания в най-често срещаните области е както следва:

- Права в областта на социалната сигурност – 45 %
- Разрешения за пребиваване – 10 %
- Права в областта на заетостта – 6 %

- Визи – 3 %
- Признаване на професионални квалификации и дипломи – 3 %
- Регистриране на моторни превозни средства – 2 %

2.1. Социална сигурност

Около 45 % от всички получени през 2012 г. запитвания в българския СОЛВИТ център се отнасят до правата на гражданите в областта на социалната сигурност. Това я превръща в най-значимата област, създаваща пречки пред гражданите за реализирането на правата им в рамките на вътрешния пазар. Това също е и областта с най-много регистрирани случаи на ниво ЕС в рамките на цялата мрежа СОЛВИТ. Причините за това се коренят отчасти и в самия начин на регулиране на материята в европейското законодателство – използвана е техниката на координацията на националните законодателства на държавите-членки, а не тази на хармонизацията, което затруднява тълкуването и прилагането на нормите. В допълнение, налице са неясноти и празноти в законодателството на ЕС в тази област. Например, не е посочен конкретен срок, в който компетентните институции следва да изпращат отговор на получени запитвания от страна на институциите на други държави-членки. Именно във връзка с тази липса на посочен конкретен срок са и най-масовите оплаквания на български граждани в областта на социалната сигурност. Гражданите очакват с месеци, а понякога дори и с години формуляри от други държави-членки, които са им необходими, за да могат да се възползват от предоставените им от европейското законодателство права в областта на социалната сигурност. Налице е и сериозен структурен проблем специално за **българските граждани, които са придобили част от осигурителния си стаж на територията на Гърция**. Значителна част от тях са принудени да чакат с години определянето на правото им на пенсия поради това, че в Националния осигурителен институт не се получава отговор от гръцката пенсионна институция на изпратените по съответния ред запитвания за формуляри. Така за дълъг период от време (в отделни случаи – от 2007 г.) тези български граждани са лишени от правото си на пенсия, както от Гърция, така и от България и са оставени без полагащия им се доход. За проблема многократно е информирана и Европейската комисия, провеждани са срещи с представители на гръцкото посолство в София, както и с гръцкия СОЛВИТ център, но засега все още не е постигнато разрешение.

2.2. Право на пребиваване

През 2012 г. българският СОЛВИТ център е разгледал 22 запитвания, свързани с получаване на разрешение за пребиваване на територията на държава-членка на ЕС. В тази категория се включват и членовете на семейството на български граждани, които са граждани на трети страни. Тази област продължава да се разглежда като създаваща проблеми пред гражданите територията на целия Европейски съюз.

Основните проблеми, възникнали пред гражданите и по които им е предоставено съответното съдействие за разрешаване, са:

- забавяне при издаването на граждани на ЕС на удостоверения за регистрация от компетентните национални органи;
- забавяне при издаването или неоснователен отказ за издаване на карта за пребиваване на членове на семейството на граждани на ЕС, които не са граждани на държава-членка.

През последната година като структурен проблем в рамките на българската администрация се очерта въпросът с **предоставянето на разрешения за пребиваване и издаването на карти за пребиваване на граждани на трети държави, членове на семействата на български граждани**. В случаите, когато гражданин на ЕС, в т.ч. и български гражданин, се завръща в родната си държава след като е пребивавал в друга държава-членка на ЕС, той черпи права от упражненото правото на свободно придвижване, като тези права се разпростират и върху членовете на неговото семейство. На практика това означава, че членовете на неговото семейство, граждани на трети страни, следва да попадат в

приложното поле на Закона за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на Европейския съюз и членовете на техните семейства, а не на Закона за чужденците в Република България, каквото е разбирането на Министерството на вътрешните работи.

През 2012 г. българският СОЛВИТ център, позовавайки се на Съобщение на Европейската комисия в тази област и на постоянната практика на Съда на Европейския съюз, постигна напредък в съвместната си работа с Министерството на вътрешните работи по намиране на решение на възникналите проблеми на централно ниво. Все още са необходими допълнителни усилия за осигуряване на пълното и точно прилагане на правото на ЕС в посочената област на местно ниво, от регионалните структури на МВР, като българският СОЛВИТ център ще продължи да работи целенасочено в тази посока и през следващата година.

2.3. Права в областта на заетостта

Като трета най-значима област, в която гражданите срещат затруднения при упражняването на своите права, през 2012 г. се очертава заетостта. Там също се наблюдава структурен проблем, свързан със **заетостта на българските студенти в Обединеното кралство.**

От края на м. юни 2012 г. в българския СОЛВИТ център започнаха да постъпват оплаквания от български студенти в Обединеното кралство, свързани със забавяне при издаването на жълт регистрационен сертификат от страна на компетентната институция. Този документ удостоверява правото на труд на студентите по време на тяхното обучение и е задължително условие за постъпване на работа.

Съгласно британското законодателство българските студенти могат да подадат документи за издаване на жълт регистрационен сертификат, след като вече са на територията на Обединеното кралство. Утвърденият административен срок за извършване на услугата е 6 месеца. Успоредно с това, съществува възможност за експресно издаване на сертификата след провеждане на интервю. На практика тя е блокирана, тъй като при всеки опит за заявяване на час за интервю, българските студенти получават отказ. Това означава, че те могат да започнат да упражняват своето право на труд едва шест месеца, след като са се установили в Обединеното кралство. В повечето случаи периодът на изчакване е дори по-дълъг.

След като направи фактически и правен анализ на проблема българският СОЛВИТ център установи че има основание да се счита, че британското законодателство и административна практика противоречат на разпоредбите на Договора за присъединяване на Република България и Румъния към Европейския съюз. Противоречието се изразява в това, че правилата, които Обединеното кралство прилага по отношение на достъпа до пазара на труда за студенти поставят българските граждани в по-неблагоприятно положение в сравнение с гражданите на трети държави. Студентите с произход от държави извън ЕС получават своето разрешително за работа заедно с визата. Това означава, че те имат възможност да започнат да упражняват правото си на труд от първия ден, в който се установят в Обединеното кралство.

Като се позова на направения правен анализ, българският СОЛВИТ център се обърна за съдействие към британския СОЛВИТ център. От своя страна, колегите от Обединеното кралство се свързаха с компетентната институция с молба за приоритетно обработване на вече подадени заявления и българските студенти получиха своите жълти регистрационни сертификати. Благодарение на установеното добро сътрудничество в рамките на мрежата СОЛВИТ беше намерено частично решение на проблема - СОЛВИТ може да помогне за ускоряване издаването на вече заявени сертификати.

3. Дейности за информация и публичност

За да може СОЛВИТ да бъде в максимална подкрепа на гражданите и бизнеса, е необходимо организирането на редовни информационни кампании за популяризиране дейността на мрежата в България. Броят на отчетените запитвания в българския център е свързан и с комуникационната кампания на центъра, за която той **не получава специализирано финансиране от Европейската комисия**, отговаряща за развитието на мрежата на европейско ниво.

През 2012 г. българският СОЛВИТ център е участвал в 4 дейности, насочени към повишаване на информираността на гражданите и на бизнеса за дейността на мрежата, както и в още 7 събития, които не са били директно насочени към двете целеви групи, но които също са допринесли за осведомеността за съществуването и работата на мрежата и имат отношение към подобряване на ефективността за разрешаването на СОЛВИТ случаите.

Относно комуникационните кампании, насочени към повишаване на информираността на гражданите и бизнеса, събитията бяха обмислени и насочени към двете целеви групи поотделно. С мрежите Европа Директно, Европейски потребителски център, EURES и други партньори националният СОЛВИТ център участва в инициативата „Автобус Европа“, организирана по повод 9 май – Деня на Европа. Автобус „Европа“ беше с предварително определен маршрут, като пътниците в автобуса имаха възможността да се срещнат с експерти от СОЛВИТ центъра и от другите европейски информационни мрежи, да получат безплатни консултации и информационни материали за ЕС, да участват във викторина с награди и много други изненади.

В периодите 11-15 юни и 25-29 юни 2012 г. в различни градове от страната се проведе информационно турне на европейските мрежи "Европейски мрежи без граници", по време на което представителите на СОЛВИТ и другите участници раздаваха материали и отговаряха на въпроси на гражданите. Турнето се състоеше от два лъча – съответно за северна и южна България и включваше градовете Враца, Ловеч, Велико Търново, Разград и Шумен за северна и Благоевград, Сандански, Разлог, Стара Загора и Бургас за южна България.

По отношение на събитията, насочени към бизнеса, в седмицата 15-20 октомври 2012 г. Българският СОЛВИТ център участва в проведения в НДК международен форум „20 години Единен пазар и 10 години Европейски ден на предприемача в България“. Събитието беше организирано от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма по повод отбелязването на 20-годишнината на Единния пазар на ЕС.

Дейността на българския СОЛВИТ център беше също така популяризирана и чрез две публикации във вестниците „Труд“ и „Сега“.

Интернет порталът „Вашите права“ (<http://www.solvit.government.bg>), който е и официалната интернет-страница на българския СОЛВИТ център, отчете 5 608 уникални посещения за периода 1 януари – 14 декември 2012 г., т.е. средно по 467 посещения на месец.

4. Други дейности през 2012 г.

Представители на българския СОЛВИТ център участват всяка година в организирани от СОЛВИТ центъра към ЕК работни срещи, по време на които се дискутират организационни въпроси по отношение на работата на мрежата, най-често срещаните в рамките на СОЛВИТ проблеми във връзка с правилата на функциониране на вътрешния пазар на ЕС, новостите в европейското законодателство, които имат отношение към работата

СОЛВИТ и др. През 2012 г. представители на българския СОЛВИТ център участваха в три такива работни срещи (в Копенхаген, Брюксел и Виена), както и в организирано от СОЛВИТ екипа на Европейската комисия обучение за новопостъпили служители. По време на срещите бяхме запознати с планираната от Европейската комисия реформа на мрежата СОЛВИТ и имахме възможност заедно с представителите на всички останали центрове СОЛВИТ да участваме в дискусиите на тази тема.

Важна част от работата на българския СОЛВИТ център е и сътрудничеството му с другите европейски информационни мрежи. Освен възможността за организиране на съвместни информационни кампании и събития, сътрудничеството и познаването на останалите мрежи позволява правилното и бързо насочване на гражданите, в случай че техният проблем попада извън рамките на компетентност на СОЛВИТ. В тази връзка СОЛВИТ участва в семинар, организиран от Агенцията по заетостта и мрежата EURES, както и в Годишната координационна среща на европейските информационни мрежи в България на тема "Да комуникираме Европа заедно – предизвикателства и възможности".

През октомври 2012 г. част от екипа на българския СОЛВИТ център се срещна със служители на българското посолство във Виена. Беше представена дейността на центъра и бяха обменени идеи за бъдещо взаимно сътрудничество. На българското посолство бяха предоставени и информационни материали за мрежата СОЛВИТ.

На 6 декември 2012 г. в Гранитна зала на Министерския съвет се проведе за четвърти пореден път редовната Годишна среща на контактните точки на мрежата СОЛВИТ в държавната администрация. На проведената среща беше представена дейността на Българския СОЛВИТ център през 2012 г., бяха дискутирани едни от най-често срещаните оплаквания към СОЛВИТ в момента и бяха обсъдени въпроси, свързани с подобряването на работата на мрежата. Специално внимание беше обърнато на проблемите, свързани с изчисляването и отпускането на пенсиите на български граждани, работили в Гърция, както и с констатираните многобройни случаи на забавяне при издаването на т.нар. „жълт регистрационен сертификат“, който дава право на българските студенти да работят във Великобритания. Бяха представени и някои от успешно разрешените случаи на българския СОЛВИТ център.

5. Планирани дейности на българския СОЛВИТ център през 2013 г.

За да може да бъде максимално полезен на гражданите и бизнеса, българският СОЛВИТ център през 2013 г. си поставя три основни цели:

- Засилена промоция – ще се стремим да бъдем по-видими и по-ясно разпознаваеми за българските граждани и бизнеса в България и извън страната.
- Да помогнем на бизнеса – за 2013 г. българският СОЛВИТ център ще съсредоточи усилия да засили и задълбочи сътрудничеството си с бизнес организациите и да се превърне в един от основните инструменти за помощ на бизнеса.
- Ще насочим вниманието си към българите в чужбина – българите, пребиваващи в страните от ЕС и ЕИП ще бъдат другият основен фокус на работата на българския СОЛВИТ център през 2013 г., чрез насочена работа с българските посолства и обособените български общности.

Заедно с планираното разширяване на дейността на СОЛВИТ спрямо бизнеса и българите в чужбина, българският СОЛВИТ център ще продължи активната си дейност във всички останали традиционни насоки. Центърът ще продължи системната си работа и през 2013 г., като за изпълнението на подготвената работна програма и успешното реализиране на поставените цели са планирани редица инициативи, които включват както традиционно провеждани събития, така и такива които като замисъл и мащаб ще се организират за първи път:

- Организиране на информационно събитие за бизнес асоциациите, на което се разчита да повиши информираността и активността на българския бизнес спрямо СОЛВИТ.
- Организиране на среща с представители на посолствата на държавите-членки на ЕС и страните от ЕИП в България, която да помогне за правилното насочване на случаи, в които българският СОЛВИТ център е в ролята на водещ център.
- Организиране на конкурс за есе и лятно училище за победителите от конкурса (съвместна инициатива с останалите информационни мрежи), което да бъде насочено към младите хора в България, информирайки за основните начини за защита на техните права в ЕС, както и целейки да набере нови идеи за работата на мрежите.
- Организиране и провеждане на годишната среща на контактните точки на мрежата СОЛВИТ в българската администрация, която е вече традиционно провеждана всяка година. През 2013 г. се планира разширяване на инициативата, като се предвижда провеждането на поне две срещи, както и на отделни координационни срещи с различни институции в рамките на българската администрация.
- Организиране и провеждане годишната среща на центровете от мрежата СОЛВИТ с домакинството на българския СОЛВИТ център. През втората на половина на 2013 г. българският СОЛВИТ център за първи път ще бъде домакин на традиционната годишна среща на всички центрове от мрежата СОЛВИТ. Събитието ще бъде един от основните акценти през следващата година и успешното му организиране и провеждане ще бъде приоритет за българския СОЛВИТ център.
- Провеждане на срещи с представители на СОЛВИТ-центровете в държави-членки на ЕС, като са предвидени срещи със СОЛВИТ центровете на ДЧ, с които имаме най-много съвместни случаи. Въз основа на статистиката, такива са Германия, Испания, Великобритания, Кипър и др.
- Съвместна работа с българските посолства, която ще приеме различни форми, включително провеждане на двустранни срещи, засилена кореспонденция с трудовите аташета към посолствата на Република България в страните от ЕС и ЕИП и др.
- Установяване на контакти с български общности в чужбина и публикации в техни издания. Българският СОЛВИТ център планира, с помощта на МВнР и Държавната агенция за българите в чужбина, да установи контакти с обособените български общности в страните членки на ЕС и страните от ЕИП, като цели да ги запознае с възможностите, които дава СОЛВИТ за защита на техните права.

По време на всички информационни събития българският СОЛВИТ център ще предоставя информация освен за областите, в които може да помогне, и за начините за свързване с него. Вярваме, че планираните за изпълнение дейности, финансирани със средства от Комуникационна стратегия на Република България за ЕС и бюджета на Администрацията на Министерския съвет, ще допринесат за подобряване на работата на българския СОЛВИТ център и постигане на максимално високи резултати през 2013 г.

Приложение: Примери за успешно разрешени случаи от българския СОЛВИТ център през 2012 г.